

Artikelen

Belastingopbrengsten gedaald

Laurens Cazander

In het tweede kwartaal van 2003 bedroeg het totaal van belastingen voor de Nederlandse overheid bijna 28 miljard euro. Dit betekende een daling van zes procent ten opzichte van het tweede kwartaal van 2002. Nagenoeg alle soorten rijksbelastingen vertoonden een terugval in opbrengst; de vennootschapsbelasting daalde het sterkst. Het deel van de omzetbelasting dat toekwam aan het Rijk was dankzij een fors lagere afdracht van BTW aan de Europese Unie (EU) wel iets hoger dan vorig jaar.

Inleiding

De lidstaten van de EU dienen bij verordening elk kwartaal het Europese statistische bureau (Eurostat) een set van recente cijfers te leveren over een aantal macro-economische grootheden. De voorschriften van het Europees Systeem van Rekeningen 1995 (ESR95) – het systeem dat gebruikt wordt voor Nationale rekeningen – zijn leidend bij de samenstelling van deze kwartaalcijfers. De aandacht van de EU is vooral gericht op de korte termijn ontwikkeling van de overheidsfinanciën in de diverse lidstaten. Eén van de variabelen waarover moet worden gerapporteerd is de belastingopbrengst, een uiterst belangrijke post binnen de algemene middelen van de overheid. Dit artikel gaat eerst nader in op de inhoud en berekening van de Nederlandse belastingcijfers op kwartaalbasis. Daarna volgen enkele recente resultaten en een korte toelichting hierop.

Samenstellen belastingcijfers

De Nederlandse belastingopbrengst wordt voornamelijk bepaald door de belastingen van het Rijk. De rijksoverheid heeft een aandeel van circa 94 procent in de nationale belastingopbrengst. Het overige deel wordt voornamelijk geheven door de gemeenten en de waterschappen. Daarnaast heft de EU zelf ook enkele belastingen in Nederland. De inning van de invoerrechten, het EU-aandeel in de BTW en de landbouwheffingen wordt tegen kostenvergoeding verzorgd door het Rijk. Deze aan de EU toekomende

belastingen worden conform de voorschriften niet gerekend tot de Nederlandse belastingcijfers en zijn niet in tabel 1 opgenomen.

In het actuele jaar zijn alleen voor het Rijk realisatiecijfers op kwartaalbasis samen te stellen. Hiervoor gebruikt het CBS een aantal bronnen die informatie leveren over de uitvoering van de rijksbegroting. De belangrijkste zijn de kasoverzichten van het Ministerie van Financiën en de ontvangsten van enkele andere ministeries die belastingen heffen en innen. Voor de andere overheden worden jaargegevens uit begrotingen en verslagen gebruikt. De ramingen voor het actuele jaar worden gelijkmatig over de kwartalen verdeeld. De reden hiervoor is dat de verschillende belastingen van deze overheden gewoonlijk betrekking hebben op een heel jaar en niet gerelateerd zijn aan de transacties in een bepaald kwartaal.

Het ESR95 onderscheidt drie categorieën van belastingen: belastingen op productie en invoer, belastingen op inkomen en vermogen en vermogensheffingen (successierechten). Het CBS vertaalt de verschillende Nederlandse belastingsoorten naar deze categorieën. Vervolgens worden, conform de Europese voorschriften, de kascijfers van de rijksbegrotingsuitvoering herleid tot transactiecijfers. Dit betekent een toerekening van de kasontvangsten aan het moment dat de economische activiteiten plaatsvinden die verplichten tot het betalen van belastingen. Na het verschijnen van de nieuwe jaarpublikatie Nationale rekeningen worden de eerdere kwartaalcijfers zonodig hieraan bijgesteld. Op die manier sluiten de kwartaalcijfers aan op de jaargegevens.

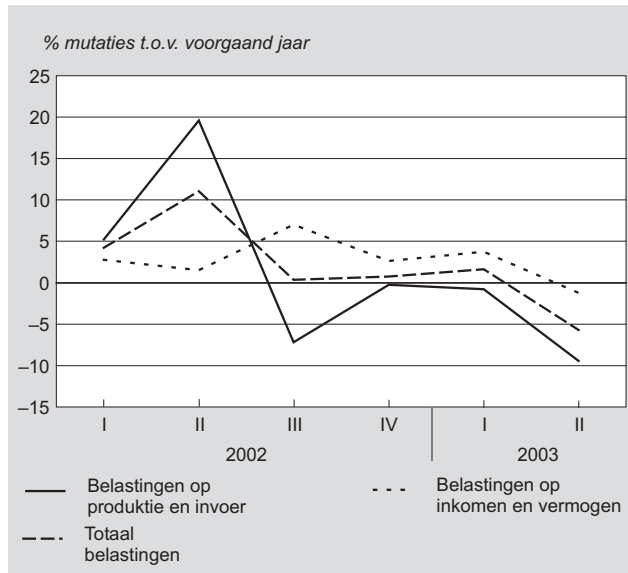
Recente resultaten

In het tweede kwartaal van 2003 beschikte de Nederlandse overheid over 27,6 miljard euro aan algemene middelen uit belastingen. Dit is zes procent (1,7 miljard euro) minder dan in het tweede kwartaal van vorig jaar. De opbrengst van de belastingen op inkomen en vermogen bedroeg 13,4 miljard en lag daarmee zelfs negen procent lager dan vorig jaar. Dit betekende voor het vierde achtereenvolgende kwartaal een daling voor deze categorie van belastingen. De forse opbrengstdaling in het tweede

Tabel 1
Belastingen voor de Nederlandse overheid

	2001			2002				2003	
	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
<i>mln euro</i>									
Belastingen op productie en invoer	13 815	12 505	15 039	13 331	14 027	13 381	15 434	13 828	13 858
Belastingen op inkomen en vermogen	12 379	12 750	15 577	11 101	14 802	11 836	15 540	11 015	13 408
Vermogensheffingen	211	297	579	315	490	431	460	311	383
Totaal van belastingen voor Nederlandse overheid	26 405	25 552	31 195	24 747	29 319	25 648	31 434	25 154	27 649
<i>% mutaties t.o.v. voorgaand jaar</i>									
Belastingen op productie en invoer	9	9	11	3	2	7	3	4	-1
Belastingen op inkomen en vermogen	-2	15	3	5	20	-7	0	-1	-9
Totaal van belastingen voor Nederlandse overheid	3	11	7	4	11	0	1	2	-6

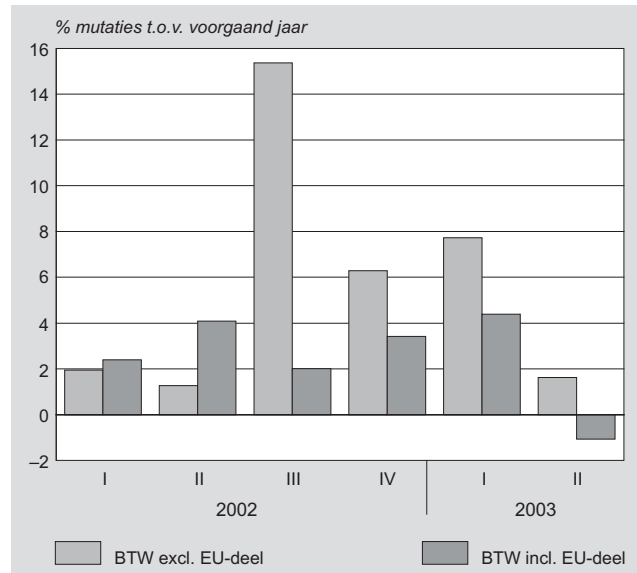
1. Belastingen voor de Nederlandse overheid

kwartaal heeft ertoe geleid dat in het eerste halfjaar van 2003 een lagere nominale belastingopbrengst is gerealiseerd dan in het eerste halfjaar van 2002 (-2 procent).

Het Rijk beschikte in het tweede kwartaal van 2003 over 25,8 miljard euro aan algemene middelen uit belastingen. Dit is bijna zeven procent (1,8 miljard euro) minder dan in het tweede kwartaal van vorig jaar. De vennootschapsbelasting liet het afgelopen kwartaal zowel absoluut als relatief de scherpste terugval zien. De opbrengst van deze belasting op bedrijfswinsten kwam uit op 3,2 miljard euro en was daarmee bijna een miljard euro lager dan in het tweede kwartaal van vorig jaar (-21 procent).

2. Omzetbelasting (BTW)

De totale BTW-opbrengst was in het tweede kwartaal van dit jaar een procent lager dan in het tweede kwartaal van vorig jaar. Het deel van de BTW-opbrengst dat toekwam aan het Rijk (7,9 miljard euro) was, dankzij een fors lagere BTW-afdracht aan de EU, echter twee procent hoger. De BTW-afdracht aan de EU vertoont, als gevolg van verrekeningen van de exploitatiesaldi van de EU, vaker een erg grillig kwartaalpatroon. Het gevolg hiervan is dat een steeds wisselend percentage van de omzetbelasting toekomt aan het Rijk. Daarom is de ontwikkeling van de BTW exclusief het EU-deel geen goede maatstaf voor een beoordeling van de nationale economie. De ontwikkeling van de BTW inclusief het EU-deel is hiervoor beter geschikt.

Tabel 2
Belastingen voor het Rijk

	2001			2002				2003	
	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
	<i>mln euro</i>								
Omzetbelasting (BTW)	7 693	6 727	8 969	7 167	7 791	7 761	9 533	7 721	7 918
Accijnzen	1 986	1 942	2 114	1 882	2 222	2 075	2 267	2 011	2 085
Belastingen van rechtsverkeer	1 151	1 072	1 174	1 182	1 148	1 079	1 232	1 120	1 073
Belastingen op een milieugrondslag	923	842	770	941	825	556	631	760	682
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	765	660	684	856	766	676	443	893	757
Overige belastingen op productie en invoer	385	353	416	372	343	303	397	300	319
Totaal van belastingen op productie en invoer	12 903	11 596	14 126	12 399	13 095	12 450	14 504	12 804	12 834
Loonbelasting	7 912	5 852	7 552	6 291	8 522	6 541	8 238	6 262	8 323
Inkomstenbelasting	-1 952	-310	427	213	-583	62	233	104	-876
Vennootschapsbelasting	4 063	4 574	5 566	2 902	4 019	3 359	5 114	3 031	3 174
Dividendbelasting	1 126	1 433	847	452	1 634	722	681	396	1 496
Overige belastingen op inkomen en vermogen	496	468	451	476	441	384	503	412	480
Totaal van belastingen op inkomen en vermogen	11 644	12 017	14 843	10 333	14 033	11 069	14 769	10 205	12 597
Vermogensheffingen (successierechten)	211	295	579	315	490	431	459	310	382
Totaal van belastingen voor het Rijk	24 758	23 909	29 548	23 047	27 618	23 949	29 732	23 318	25 813